

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย ตั้งแต่ดั้งเดิมได้เกิดขึ้นในกรีกโบราณ ซึ่งเป็นรูปแบบของการปกครอง ซึ่งมนุษย์ในโลกปัจจุบันจำนวนมาก มีความเชื่อและเห็นพ้องต้องกันว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการเรียกร้องของมหาชนในประเทศต่าง ๆ ให้มีประชาธิปไตยในประเทศของตน (วิสุทธ์ โภธิแทน, 2538) พื้นฐานสำคัญของแนวความคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งมีความเชื่อและความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้เหตุผล การมองโลกในแง่ดี มีการสนับสนุนในเรื่องเสรีภาพ ความคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยสมัยใหม่มีลักษณะดังนี้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2523) การมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ ความเชื่อในสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ การยอมรับในความเท่าเทียมของคน อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชน อำนาจอันชอบในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมของประชาชน และสิทธิในการคัดค้านและล้มล้างรัฐบาล สำหรับ อริสโตเติล (อ้างถึงใน วิสุทธ์ โภธิแทน, 2538) บอกว่าการปกครองที่ดีที่สุดที่สามารถปฏิบัติได้ คือ การปกครองที่เรียกว่าเป็นรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ เป็นการปกครองโดยคนจำนวนมาก เพื่อผลประโยชน์ของทุกคน และยึดกฎหมายที่ดีเป็นหลัก ซึ่งระบอบการปกครองเช่นนี้ก็ถือเป็นระบอบประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ต่างก็ชื่นชมต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญแก่ประชาธิปไตย หลักการทำงานของประเทศต่าง ๆ ก็ยึดหลักของประชาธิปไตย เพราะแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยคำนึงถึงบุคคลเป็นสำคัญประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกตามสิทธิขั้นพื้นฐาน มีระเบียบวินัยรู้จักเคารพกฎระเบียบ รู้จักดูแลควบคุมตนเอง เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับฟังเสียงข้างมากในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ มีทางเลือกในการปฏิบัติหลาย ๆ ทาง แล้วตัดสินใจเลือกทางเลือกที่คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยในประเทศไทยดังกล่าวข้างต้นยังไม่เป็นที่เข้าใจหรือมีการปฏิบัติอย่างแท้จริงในสังคมไทย ดังผลการศึกษาของ วิสุทธิ์ โภธิแทน (2538) ที่ว่า การขาดระเบียบวินัย รวมถึงการมีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตยโดยทั่วไป แต่การที่จะสร้างหรือรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยได้นั้น ประชาชนจึงต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกันไป และหากประชาชนไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองก็เป็นการยากที่ประเทศนั้นจะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523) กล่าวว่า “รูปแบบทางการเมืองของไทยเป็นแบบประชาธิปไตย แต่ความเชื่อและแนวความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งมีผลทำให้ผู้กุมอำนาจทางการเมืองสามารถใช้อำนาจเด็ดขาดในทางปฏิบัติได้ ไม่ผิดอะไรกับสมัยราชาธิปไตย การที่โลกทัศน์ของคนในสังคมยังถูกครอบงำด้วยความคิด ความเชื่อ แบบดั้งเดิมซึ่งย้ำความไม่เท่าเทียมกันของบุคคล และการนิยมยกย่องเกรงกลัวอำนาจทำให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่เพียงรูปแบบและมีลักษณะการปกครองแบบเผด็จการ อำนาจนิยมในเนื้อหา ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย อุดมการณ์หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยยังไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของประชาธิปไตยตามแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ซึ่งได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่า ประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ 3 เรื่อง คือ ด้านอุดมการณ์ ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ดังนั้นการที่จะเกิดความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเลื่อมใสศรัทธาในเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตย คือ ความเชื่อที่ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกันในเรื่องความเสมอภาค เสรีภาพ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเป็นผู้มีปัญญา มีเหตุผล เรื่องรูปแบบการปกครอง ประชาธิปไตย คือ วิธีการที่ใช้อำนาจในการปกครอง การเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารประเทศแทนประชาชน และเรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ การดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักประชาธิปไตย และปัจจัยสนับสนุนอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ การศึกษา

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และก่อให้เกิดความรู้ ความคิดและความเชื่อต่าง ๆ แก่บุคคล ทำให้ประชาชนสนใจทางการเมืองและเข้าใจบทบาทของรัฐบาล ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ (สกนธ์ จันทักษ์, 2529) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (อ้างถึงใน สกนธ์ จันทักษ์, 2529) พบว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป และการศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำมาซึ่งความก้าวหน้าแก่ประเทศในหลายด้าน

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น กรมสามัญศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้ทำการจัดการเรียนการสอนเสริมสร้าง ปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธา การเห็นคุณค่าในสังคมและการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ถึงแม้ว่าจะมีการจัดการศึกษาแก่เยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเห็นคุณค่าเลื่อมใส ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแนวความคิดในขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเยาวชนก็ตาม แต่จากการศึกษา พบว่า เยาวชนยังเป็นผู้ที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น ศรัทธา การประพฤติปฏิบัติตนให้มีความเป็นประชาธิปไตย และตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 109 กำหนดให้ผู้ที่มิใช่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี เป็นผู้มสิทธิในการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งยุทธนา วงศ์วีระโยธิน (2539) กล่าวว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18-20 ปี มีจำนวน 2,231,770 คน นับว่าเป็นจำนวนมากพอ ถ้าเยาวชนได้ไปมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งแนวความคิด และการไปใช้สิทธิก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ไม่เป็นเช่นนั้น เพราะจำนวนเยาวชนที่ไปใช้สิทธิมีจำนวนน้อย และจากการศึกษาของ อัจฉราภรณ์ สามิภักดิ์ (2539) พบว่า เยาวชนในระบบการศึกษากับเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีความรู้และทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ชัดเจน การศึกษาของ มานะศรี ยงเจริญ (2522) พบว่า นักศึกษาชายเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าหญิงในทุกกิจกรรม และนักศึกษาที่มีอายุมากเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่

อายุน้อยในกิจกรรมการประท้วง และการลงคะแนนเสียง นอกจากนี้ก็มีการศึกษาของ จิรายุทธ วัจนะรัตน์ (2524) พบว่า อาชีพของประชาชนมีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจ ในระบอบ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ อาชีพรับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจจะมีความรู้ ความเข้าใจสูงกว่าอาชีพอื่น การศึกษาของ เตือนใจ เกียวซี (2526) พบว่า นักเรียน นักศึกษา ที่ครอบครัวมีรายได้สูง มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยอยู่ใน ระดับสูง การศึกษาของ สุชาติ ราษฎร์ดุขดี (2521) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีอิทธิพล ต่อภาพพจน์ของเด็กที่มีต่อรัฐบาล โดยเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีภาพพจน์ เชิงสนับสนุนรัฐบาลมากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลางมีภาพพจน์ในเชิงสนับสนุนต่อรัฐบาลมากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูง ส่วนเรื่องเขตการเลือกตั้ง จากการศึกษาผู้วิจัยยังไม่พบว่าได้มีการศึกษา ซึ่งผู้วิจัย คิดว่าเขตการเลือกตั้งก็น่าจะมีผลต่อเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เนื่องมาจาก การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าการที่เยาวชนยังขาด ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การที่เยาวชนไปใช้สิทธิ เลือกตั้งจำนวนน้อย และสถานภาพของบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ประชาธิปไตยแตกต่างกัน จึงถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากที่จะศึกษาแนวความคิด พื้นฐานเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการศึกษาเรื่องประชาธิปไตย เพราะจะทำให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ความสนใจ ความเชื่อมั่น ศรัทธาของเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะเป็นกำลังสำคัญที่จะไปพัฒนาชาติในอนาคต ซึ่งประกอบด้วยเยาวชนในระบบและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งเยาวชนทั้ง 2 กลุ่มนี้ น่าจะมี ความแตกต่างในเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เพราะกลุ่มเยาวชนในระบบ โรงเรียนส่วนมากน่าจะเป็นผู้มีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจดีกว่า จึงไม่ต้องออกไปอยู่นอกระบบโรงเรียน ส่วนเยาวชนนอกระบบโรงเรียนส่วนมากต้องออกจากในระบบโรงเรียน เพราะฐานะทางเศรษฐกิจ ต้องออกไปทำงาน การทำงานบางครั้งจึงไม่มีเวลาที่จะได้รับข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อ ได้มากเท่ากับนักเรียนในระบบโรงเรียน นอกจากนี้เยาวชนนอก ระบบโรงเรียนที่ต้องทำงานจะไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนต่าง ๆ ที่ส่งเสริมใน

ความเป็นประชาธิปไตย เช่น การเป็นผู้นำ ผู้ตาม โดยเฉพาะที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดให้มี ขึ้นแก่เยาวชนในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะทำ การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามการรับรู้ของนักเรียนใน ระบบและนอกระบบโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ที่อยู่ในระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร จำแนก ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง
2. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของนักศึกษา สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร จำแนก ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้ง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามการรับรู้ ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ที่อยู่ในระบบโรงเรียน และนักศึกษา สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

อัจฉราภณี สามีภักดิ์ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร กับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนทั้ง ในระบบและนอกระบบการศึกษา พบว่า เยาวชนในระบบการศึกษามีความรู้ และทักษะคิด เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา

จิรายุทธ วัจนะรัตน์ (2524) ศึกษาเรื่อง การไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษา เฉพาะกรณีผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2524 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพของประชาชนมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจ

ในระบบการเมือง การปกครองประชาธิปไตย คือ อาชีพ รับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จะมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าอาชีพอื่น

มานะศรี ยงเจริญ (2522) ศึกษาเรื่อง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษาที่มีอายุมากเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย และนักศึกษาชายเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าหญิง

สุชาติ ราษฎร์ดุขติ (2521) ศึกษาเรื่อง ภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของนักเรียนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับประถมและมัธยมในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีอิทธิพลต่อภาพพจน์ของเด็กที่มีต่อรัฐบาลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีภาพพจน์ในเชิงสนับสนุนต่อรัฐบาลมากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีภาพพจน์ในเชิงสนับสนุนต่อรัฐบาลมากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

เดือนใจ เกียวซี (2526) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 4 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดตาก ในการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความคิดรวบยอดอยู่ในระดับสูงคือ นักเรียนและนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้สูง สำหรับความคิดรวบยอดระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่กับนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสถานภาพของแต่ละคน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ ที่แตกต่างกันมีผลทำให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ ที่แตกต่างกัน สำหรับตัวแปรเขตการเลือกตั้ง ยังไม่พบว่า ได้มีงานวิจัยที่ทำการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเขตการเลือกตั้งอาจมีผลต่อแนวคิด

พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามการรับรู้ของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพราะอาจเนื่องมาจากการประชาสัมพันธ์ การศึกษา สื่อต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตการเลือกตั้งที่ต่างกัน อาจทำให้นักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียน มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาประกอบการพิจารณาในการตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มี เพศ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 นักเรียนชายในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนหญิงในระบบโรงเรียน

1.2 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีอายุมากกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

1.3 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนต่ำกว่า

1.4 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่า มีการรับรู้ เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า

1.5 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิด พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน

2. นักศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีเพศ อายุ อาชีพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ และเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 นักศึกษาชายนอกระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษาหญิงนอกระบบโรงเรียน

2.2 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอายุมากกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีอายุน้อยกว่า

2.3 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยสูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีอาชีพอื่น ๆ

2.4 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

2.5 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้สูงกว่า มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำกว่า

2.6 นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีเขตการเลือกตั้งต่างกัน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน

3. นักเรียนในระบบโรงเรียน มีการรับรู้เรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย สูงกว่านักศึกษานอกระบบโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชาชนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา และ นักศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กรมการศึกษานอกโรงเรียน

2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่องแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยจะศึกษาตามแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ใน 3 เรื่อง คือ อุดมการณ์ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 เพศ

3.1.2 อายุ

3.1.3 อาชีพ

3.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1.5 รายได้

3.1.6 เขตการเลือกตั้ง

3.2 ตัวแปรตาม คือ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 เรื่อง ได้แก่

3.2.1 อุดมการณ์ประชาธิปไตย

3.2.2 รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย

3.2.3 วิถีชีวิตประชาธิปไตย

4. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักศึกษาสาขาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบชั้นเรียน กรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคิดพื้นฐาน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกสำนึก และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องมีในขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งมีผลทำให้บุคคลต่าง ๆ แสดงพฤติกรรมออกมาตามหลักของเหตุผลแห่งการกระทำ

2. การรับรู้ หมายถึง ขบวนการที่บุคคลมีประสบการณ์ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยจากการดู ฟังและอื่น ๆ

3. ประชาธิปไตย ตามแนวคิดของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช หมายถึง อุดมการณ์ประชาธิปไตย รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และวิถีชีวิตประชาธิปไตย

อุดมการณ์ประชาธิปไตย หมายถึง หลักศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ใช้เหตุผลตัดสินใจ แก้ปัญหา เพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเองอันนำไปสู่หลักเสรีภาพ กระทำการใด ๆ อย่างอิสระ แต่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น รวมถึงการนำไปสู่หลักความเสมอภาคในการได้รับการปฏิบัติปกป้องดูแลจากรัฐบาลโดยเท่าเทียมกันทุกคน รวมถึงหลักการปกครองตนเอง โดยประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ

รูปแบบการปกครองประชาธิปไตย หมายถึง การจัดรูปแบบการปกครอง กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง บทบาท อำนาจ หน้าที่ของสถาบันทางการเมือง ตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการตัดสินใจขัดแย้งตามแนวความคิดประชาธิปไตย

วิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง การมีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณ อาศัยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก่อนที่จะมีการตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม มีขันติธรรม อุดหนุน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนยอมรับความเสมอภาคระหว่างบุคคล

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสมปีการศึกษาที่ผ่านมา
5. เขตการเลือกตั้ง หมายถึง เขตการเลือกตั้งที่นักเรียน นักศึกษา ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
6. นักศึกษาสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน หมายถึง นักศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2540 โรงเรียน ผู้ใหญ่สายสามัญ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กรมสามัญศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ทราบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไรให้เหมาะสมกับลักษณะของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. เพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไปพิจารณาเพื่อประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม และทำการปรับปรุงต่อไป
3. ทำให้ทราบแนวความคิดของนักเรียนในระบบและนอกระบบโรงเรียนเหมือนกันหรือแตกต่างกันเกี่ยวกับประชาธิปไตย
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมสามัญศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน นำไปปรับปรุงการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะได้จัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เพื่อให้สอดคล้องกับเวลาและลักษณะของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน